

Negyvenéves a vasutaskör

Kiállítási napló

Gyorsan változó korunkban, értékeink páternozterében különös kincs, s kellően nem értékelhető tény egy művészeti közösség négy évtizedes léte. Akkor, amikor csoportosulások szerveződnek és széthullanak; amikor divatok csapnak össze a fejük felett; amikor kicsinyes érdekek igyekezők megjelenni a közösségi eredmény álarcában, *tiszteletet parancsoló minden időtálló érték*, minden izlésterrorral szembeszegülő vállalkozás, minden közösségteremtő és -megtartó próbálkozás.

Nem voltak könnyű évek a felszabadulást követő esztendő, ám a friss társadalmi légkutat, a nagy nékbuzdulások ereje hegyeket mozgató, városokat teremtett új-új gazdaságot alapozott, új társadalmat pátyolgatott. S nyílt terep volt a művészeteknek, különösen az öntevékeny művészeti csoportoknak, a szabadiskoláknak, köröknek, együtteseknek. Ekkor alakult meg néhány lelkes, művészetet szerető és azt művelő vasúti alkalmazott összefogásával és a vezetés támogatásával az a *szabadiskola*, mely maig Szeged egyik legrégebbi művészeti közössége. *Szöke Győző* festőművész több mint negyedszázadot át vezette a *vasutas képzőművész körre* alakult csoportot, ahol együtt dolgoztak hobbiból alkotók, művészpályára készülő és tehetséges amatőrök. Lehet valami varázsa, nemes kohéziója ennek a körnek, ha túlélte negyven év minden hullám-

verését, ideológiai és művészetpolitikai megpróbáltatásait. Azért állhatott meg és élhetett meg, mert demokratikus szemléletű közösség volt, s ezt sosem adta fel; mert nem engedett se izlésanarchiát, se stílusterroret; mert becsülte az alkotás tényét, embergazdagító, személyiségmésztető voltát; mert mindig maradt ereje a megújulásra; mert vállalta nyitottságát; mert becsülte a hűséget, de gondoskodott az utánpótlásáról is. S olyan lelkes szervező egyéniségeket is képes volt megtartani, mint az alapítási óta a titkári teendőket fáradhatatlanul ellátó *Szöke János*. A kört, *Szöke Győző* halálát követően 1987-ig *Cs. Patay Mihály* festőművész vezette, majd azóta *Patay Miklós* irányítja a csoport szakmai munkáját.

Mindannyian tudjuk, a folyamatos munka, a rendszeres megújulás egyik záloga a siker. A vasutas képzőművész kör nem szűkülökdi e téren sem. Rendszeres kiállításai, országos bemutatóik, külföldi vendégszerelések bizonyítják igényességüket, teremtő akaratukat, alkotásuk színvonalát. A művek eljutottak Bécsbe, Párizsba, Münchenbe, Helsinkibe, Drezdába, büszkeséget és nemesség patinát szerezve a magyar vasutasoknak, a szegedi kultúrának. A hosszú évek óta folyó színvonalas munka méltó elismerése az 1981-ben

elnyert *Kiváló Együttműködés* megismerő cím.

A mostani, az MTE SZ székházában látható *Keresztmetszet-kiállítás* kétszeresen is jubiláris, hiszen a centenáriumi ünnepek része, s a kör megalakulásának négy évtizedét is reprezentálja. A bemutatott festmények, grafikák, kispasztikák talán jelzik, amiről beszéltem: jól megfér egymás mellett a fotonaturalista folyóparti táj, a kubista jegyeket mutató városkép, az impresszionistikus tájbrázolás és a romantikus életkép, a dekoratív csendélet és a realista portrészobor. S bőséges a technikai választék is, hiszen olajképek, akvarellek, érmek, rajzok, kollázsok, famunkák, intarziák váltják egymást. A színvonal hullámzó, ám igen tanulságos. Erdemes figyelni *Dregelyi József* fehér izzású festményére, *Nyári József* immár senki mással össze nem téveszthető színvilágára és tájinterpretációira, *Mészáros Szilveszter* analitikus, dekoratív geometrizációjára, *Palotás Mária* romantikus álmaira, *Hajas Ferenc* Fejér Csabát idéző monokron tányaudvaraira, *Janovits Tibor* különös nézőpontból jelképes emelt tengerpart: páriájára, *Kerényi Mária* precizitására, *Sejben Lajos* kalligrafikus lelki látéletré, *Horváth Zoltán* expresszív ielteremtésére, *Szöke János*, *Lakos Pál*, *Cs. Fodor József*, *Zólyom Lajos* és társaik korrekt tájbrázolásaira, *Dönczi András* igényes famunkáira.

T. L.

Pártértekezlet után

Vitatkozó alapszervezeteket!

Lépésváltás után, új lendületet kapott a Dégáz pártalapszervezeteinek munkája. Pártvezetőségből pártbizottság alakult nemrégiben a mozgalom helyi szervezete.

— Mit jelent ez? — kérdeztük *Farkas Zoltántól*, a pártbizottság titkáráról.

— Mindenekelőtt jóval nagyobb önállóságot! És ez a legfontosabb eleme a változásnak. Korábban 7 tagú vezetőség irányította a vállalatnál a pártmunkát, de tagfelvételi és fegyelmi jogkör nélkül dolgoztunk.

— Tehát nemcsak a név változott, hanem a tartalom is?

— Igen. Az alapszervezetek szerepe jelentősen megnőtt. És ez nagyon jó dolog. Szélesebb a döntési lehetőség, de nagyobb a felelősségünk is.

— Hogyan alakult a tagkönyvcseré után a párttaglétszáma?

— Huszonegyen adták vissza a tagkönyvüket, s így most 116-an végeznek mozgalmi munkát.

— Sok ez, vagy kevés?

— Nos, én azt sem bánom, ha csak nyolcvan-nan maradunk. Meggyőződésem, hogy még mindig maradtak köztünk olyanok, akiknek nem sok kötődésük van a mozgalomhoz, de valamilyen okból nem mernek, vagy nem akartak kilépni. Tudja, volt olyan idő, amikor statisztikai szempontok alapján kellett felvenni a tagokat. Az értelmiségi fiatalok éveikig állhattak sorba, míg három-négy munkás után végre bejuthattak. Akkor sok embert igyekeztünk rábeszélteni, hogy lépjen be, végül így fel tudtuk venni azt is, aki szíve-lelke szerint jött kö-

zánk...

— És a kilépők? Miért döntöttek többen így?

— Szerteágazóak az okok. A legtöbbjüknek a mozgalommal semmi baja nem volt... csak akadt, aki kiábrándult, elfáradt. Beszélünk csak sokáig a megújulásról, de nemigen cselekedtünk. Ez elszomorított néhány embert. Sokan alapvetően a gazdasági gondokkal nem értettek egyet, s a kilépéssel „tüntettek” ez ellen. Sok fiatal azért lépett ki, mert soha sem kötődött igazán a mozgalomhoz. Aztán akadt olyan is, aki így akart „fizetésemelést” csinálni magának, mert ezután megmarad neki a tagdíj.

— Mi a helyzet a Dégáznál?

— Szerencsére, a gazdasági és politikai vezetők, testületek egymás önállóságát nem csorbítani, hanem erősíteni igyekeznek.

— Hogyan tudja szétválasztani a párttitkár és a gazdasági vezető munkáját?

— Azt hiszem, nagyon is jól. Legalábbis erre törekszem.

— Ha konfliktusba kerül saját magával, melyikük győz?

— Esete válogatja. A vgmk-ák felszámolásakor nehéz volt a döntés. Mint főosztályvezető, amellyel voltam volna szívesem szerint, hogy maradjanak. Mint párt-

titkár, a vállalat hosszabb távú érdekeit vettem figyelembe. Ez győzött.

— Az önállóságról már volt szó. Mennyire kezelik felnőttként a vállalati pártbizottságot a felsőbb szervezetek?

— Egyre inkább. Szerencsés helyzetben vagyunk, mert csak az alapelveket határozzák meg, a konkrét döntést, a napi feladatokat nekünk kell megoldani. Ez megismerő feladat, de nagy felelősség is. Ha tanácsot kérünk, azt mindig kapunk, de hagyományos „utasítást” szinte soha.

— A pártértekezlet mennyire elégitette ki a tagság várakozásait?

— Én azt hiszem, hogy messze meghaladta az elvárásokat. Újabb lendületet adott a pártmunkának. A nyílt, őszinte, problémafeltáró hangvétel mindenkit bátorította ösztönözött. Úgy tűnik, egyre kevesebb lesz a formalitás, a statisztikai szemlélet a mozgalomban, egyre inkább a tartalomra, az érdemi dolgokra terelődik át a hangsúly. És ez a fontos.

— Politizáló, vitatkozó alapszervezeteket szeretnénk. Taggyűlést is csak akkor tartunk, ha van mondanivalónk egymásnak. Optimisták vagyunk. A párttagok támogatják a vezetés munkáját. Fontosnak tartják az értekezletet, vitákban született állásfoglalást, de azt is látják, hogy ez csak akkor ér valamit, ha lesznek, akik ezt a gyakorlatban, a mindennapokban felvállalják.

— Mit tart most a legfontosabb feladatnak?

— A vállalatnál működő mind a négy alapszervezet szükségesnek tartja, hogy városi és megyei pártértekezlet tartsanak a közeljövőben. Szükség van a helyi feladatok újrafogalmazására, és a tisztségviselők újraválasztására. Az országos értekezlet munkáját minden bizonnyal csak akkor tekinthetjük befejezettnek, ha helyben is elvégezzük a tennivalókat. A Központi Bizottságtól az alapszervezetekig, új munkatípusra van szükség. A feladatmeghatározásban olyan példát adott az országos értekezlet, amit minden városban és megyében követni kell, követni érdemes.

— Mit tart most a legfontosabb feladatnak?

— A vállalatnál működő mind a négy alapszervezet szükségesnek tartja, hogy városi és megyei pártértekezlet tartsanak a közeljövőben. Szükség van a helyi feladatok újrafogalmazására, és a tisztségviselők újraválasztására. Az országos értekezlet munkáját minden bizonnyal csak akkor tekinthetjük befejezettnek, ha helyben is elvégezzük a tennivalókat. A Központi Bizottságtól az alapszervezetekig, új munkatípusra van szükség. A feladatmeghatározásban olyan példát adott az országos értekezlet, amit minden városban és megyében követni kell, követni érdemes.

— Mit tart most a legfontosabb feladatnak?

— A vállalatnál működő mind a négy alapszervezet szükségesnek tartja, hogy városi és megyei pártértekezlet tartsanak a közeljövőben. Szükség van a helyi feladatok újrafogalmazására, és a tisztségviselők újraválasztására. Az országos értekezlet munkáját minden bizonnyal csak akkor tekinthetjük befejezettnek, ha helyben is elvégezzük a tennivalókat. A Központi Bizottságtól az alapszervezetekig, új munkatípusra van szükség. A feladatmeghatározásban olyan példát adott az országos értekezlet, amit minden városban és megyében követni kell, követni érdemes.

— Mit tart most a legfontosabb feladatnak?

— A vállalatnál működő mind a négy alapszervezet szükségesnek tartja, hogy városi és megyei pártértekezlet tartsanak a közeljövőben. Szükség van a helyi feladatok újrafogalmazására, és a tisztségviselők újraválasztására. Az országos értekezlet munkáját minden bizonnyal csak akkor tekinthetjük befejezettnek, ha helyben is elvégezzük a tennivalókat. A Központi Bizottságtól az alapszervezetekig, új munkatípusra van szükség. A feladatmeghatározásban olyan példát adott az országos értekezlet, amit minden városban és megyében követni kell, követni érdemes.

— Mit tart most a legfontosabb feladatnak?

— A vállalatnál működő mind a négy alapszervezet szükségesnek tartja, hogy városi és megyei pártértekezlet tartsanak a közeljövőben. Szükség van a helyi feladatok újrafogalmazására, és a tisztségviselők újraválasztására. Az országos értekezlet munkáját minden bizonnyal csak akkor tekinthetjük befejezettnek, ha helyben is elvégezzük a tennivalókat. A Központi Bizottságtól az alapszervezetekig, új munkatípusra van szükség. A feladatmeghatározásban olyan példát adott az országos értekezlet, amit minden városban és megyében követni kell, követni érdemes.

Rafaj Gábor

Népművelők, szociológusok, főiskolások

Falukutató tábor Királyhegyesen

Igazán nem lehet okuk panaszra a királyhegyesieknek abból a szempontból, hogy mennyit foglalkoztak az utóbbi évtizedekben közsegükkel a különböző kutatók, kutatócsoportok. *Erdi Ferenc* 1930-ban írott tanulmánya óta készült már átfogó jellegű monográfia Királyhegyesről, és sok szempontból sajátos településről, s korábban feldolgozták a falu történetét is. Ez év június végén pedig a Csongrád Megyei Művelődési Központ szervezett egyhetes szociológiai tábort Királyhegyesen, ahol a környékbeli községek népművelői, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola népművelés szakos hallgatói végeztek vizsgálatokat — az itt élők életkörülményeinek, életmódjának, művelődési és ellátási lehetőségeinek és feltételeinek, azok javítása feltételeinek feltárására. A tábort *Nyilas György* szociológus vezette.

A Makótól közúton 14 kilométernyire, légvonalban azonban közelebb fekvő település viszonylagos zártság, jól nyomon követhető társadalmi és gazdasági szerkezetváltozása és a tapasztalható súlyos ellentmondások joggal keltették fel a magyar falvak, kis-települések sorsa iránt érdeklődő — és természetesen: aggó — gyakorló és leendő népművelők figyelmét. A jelenleg alig több mint 800 lelket számláló, klasszikusan alföldi kisközség infrastruktúrája viszonylag jónak mondható, elvégre utcáinak zöme szilárd burkolatú, s szinte 100 százalékos vezetékesvívhálózat-kiépítettséggel dicsekedhet, ami a hasonló nagyságrendű településeknél korántsem általános. Ennek ellenére, 1946 óta — amikor lakossága még 1436 fő volt — népessége 42 százalékkal csökkent; ráadásul e „hanyatlás” az utóbbi két és fél évtizedben gyorsult fel, hiszen a hatvanas évek

legelejéhez képest most Királyhegyest 39 százalékkal kevesebben lakják. A szakemberek különböző adatok elemzésével, a lakosság egyes csoportjaival történt személyes beszélgetéssel, mélyinterjúk készítésével keresték választ e kedvezőtlen jelenségek okaira. A viszonylagos földrajzi elszigeteltség — hiszen a községben vasútvonal nem vezet át, a Makóval közvetlenül összekötő út egy szakasza ma is földes, így csak egy bekötőúton közelíthető meg, s a városból az utolsó autóbussz este nyolc óra körül érkezik ide — mellett nagy a szerepe ebben annak, hogy a helyi és a környékbeli munkalehetőségek igen korlátozottak, s a közeljövőben ennek javulására nincs esély. A népesség természetes szaporulatának csökkenése nem kizárólagos oka a lakosság fogyásának; jelentős az elvándorlás is. Az 1965-ben a helyi általános iskolában végzett 25 nyolcadik osztályos tanuló közül már csak öten élnek jelenleg is Királyhegyesen, ugyanez az arány az 1970-ben végzeteknél; s az 1975-ben tanulmányait befejező 10 nyolcadikosból ma mindössze kettőnek állandó lakhelye Királyhegyes. A szolgálatások, a szórakozás korlátai elsősorban a fiatalok körében csökkentik az itt maradás, a tartós letelepedés esélyeit. A felmérések szerint jelenleg körülbelül 30 embernek nincs munkahelye, pedig szeretné, ha lenne. Többen végzettségük nélkül, szakképesítésük nélkül alacsonyabb munkakörbe kényszerülnek, vagy máshol kell állást keresniük. Sokan úgy érzik, hogy az 1975-ben lezajlott tsz-egyesítés nem vált minden szempontból a község hasznára. (Azóta a falu határában levő földeken a Makói Lenin Tsz gazdálkodik, s a lakosság jelentős része is ott talál munkát.)

A vizsgálat kiterjedt a közigazgatásilag Királyhegyeshez tartozó, korábban sokkal népesebb, ma azonban már száznál is kevesebb lélekszámú Csikópusztára is, ahol lényegesen ijesztőbb népességfogyást, s az infrastruktúra és az ellátás területén egy nagyon régi szinten konzerválódott állapotot találtak. Úgy tűnik, hogy valamikor a közelmúltban, vagy a kissé távolabbi múltban a fejlesztés halogatásával, illetőleg a tudatos nem fejlesztéssel a kistelepülést sorsára hagyták, talán hallgatólagosan halálra is ítélték.

A tábor egy hete alatt végzett széles körű vizsgálat eredményeit — más, korábbi, ugyancsak Királyhegyesről készült anyagokkal egy kötetben — a jövő év elején kívánják megjelentetni, s az érdeklődők számára hozzáférhetővé tenni. *Takács Andrea*, *Téglás Mária* és *Valter Csilla* főiskolai hallgatók, a tábor résztvevői szerint a községbeliek szívesen és kíváncsián fogadták őket a beszélgetések, az interjúk készítése során, ezen alkalmat jó lehetőségeknek tekintették a kitárulkozásra, a további sorsuk, életkörülményeik, s a jövőbeni kilátásaik feletti eltöprengésre.

A táborlakó népművelők körében mindenesetre meghallgatásra találtak.

Sandj István

Hidrogén-előállítás

A hidrogén előállítására használt eddigi költséges elektrokémiai módszereket válthatja fel egy Olaszországban kidolgozott új eljárás. Az olasz kutatók bebizonyították, hogy a titán-oxid erős fényhátással kombinálva alkotóelemeire, hidrogénre és oxigénre bont-

hatja fel a vizet. Hasonló módon működik a növényi szervezet is, amely klorofill segítségével nagy értékű vegyületekké építi át a hidrogént. A hidrogén a jövő eszményi tüzelőanyaga lehet, mert a környezetet nem szennyezte, újra vízzé éget.

Hazatért a Pedagógus Női Kar

Észak-Wesztfália városában tett koncertkörútjáról a napokban tért haza a szegedi pedagógushölgyekből szervezett kórus. Gondolom, sokak számára nem is a külföldi út ténye jelenti az információt, hanem az, hogy egyáltalán létezik ez a kórus. A város nagy hagyományokkal bíró kórusai mellé egy éve állt és nőtt föl a *Mihálka György* vezette női kar. Rövid idő alatt elérték a Fesztivál fokozatot, s céljuk az, hogy az országos minősítéssel meg is védjék ezt az eredményt.

A hazatérés után baráti összejövetelen, egy négyórás videóösszeállítás megtekintésével, jó nyugatnémet sörökkel, frissen sültt édes és sós süteményekkel egymást megvendégelve elevenítették föl az utazás szép pillanatait a kórustagok. Az nem csupán a 45 hölgy volt jelen ezen a „zárthelyi pikniken”, hisz a férjek is leültek a tévé képernyője elé, s legalább olyan jó hangulatban nézték végig, a szemmel láthatóan vidám ut részleteit, mint maguk a résztvevők. S míg a közeli érdekeltek *Sibalin Endre* operatőri munkásságát értékelték, én a Tömörkény Gimnázium tantermeinek egyik sarkába húzódba nyugatnémet lapokat nézegettem. A *Münsterische Zeitung* *Maczeka Noémi* zongoraszólóját méltatja, s arról ír, hogy Kelet és Nyugat barátságának jeleként értékelték a szegediek koncertjét. A kórusról készült kép alatt ez olvasható: *Mesteri kórusmunkáját hallhatták a Mária-templom látogatói. Az Emsdettener Volkszeitung a magyar egyetemi város, Szeged magas minőségű énekkar-*

rának nevezi a pedagóguskórust. A dicsőreget a kritika címe megelőlegezi: *Finom, halk szölamok, a leg-halkabban*. Ez a lap egy másik számában, fényképes cíkllel számol be arról, hogy a város polgármester asszonya fogadta a szegedi vendégeket.

Éltre keltek a régi klasszikusok címmel ír a *Grevenner Anzeiger*. A képes tudósítás arról is szól, hogy a labdarúgó Európa-bajnokság ellenére is nagy érdeklődés kísérte a koncertet, melyen többek között Mozart-, Kodály-, és Bárdos-művek hangzottak el.

A lapokkal végeztem, a videó természetesen pergett tovább. Mihálka György annyit tett hozzá a látottakhoz-olvasottakhoz, hogy Emsdettent és Szeged között több kórus erősítette a baráti szálakat, s nagyon fontos, hogy az NSZK-beli városból már félezeren jártak nálunk. Legtöbben saját költségen, őszinte érdeklődéssel Magyarországra és Szeged iránt.

D. L.